

NAGY CSILLA

Könyv, kultúra, innováció

Beszélgetés Molnár Éva könyvtárigazgatóval

A Balassi Bálint Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet Nógrád megye egyik legjelentősebb kulturális fóruma, amely (céljait, programkínálatát tekintve) jóval több, mint könyvek, dokumentumok tárházaként szolgáló közgyűjtemény. Molnár Éva igazgató lendületes, kreatív stílusban vezeti az intézményt: a könyvtárról és olvasóiról, tervekről és lehetőségekről, hivatásról és hétköznapokról beszélgettünk.

– Három évvel ezelőtt nyerte el pályázatával a BBMKKI igazgatói posztját. Fiatalos szemléletű, de egyben jelentős szakmai tapasztalattal rendelkező vezető került az intézmény élére.

– Szinte mindig a kultúra területén tevékenykedtem, egész életemben könyvek és emberek vettek körül. 1988-ban kerültem a megyei könyvtárba, ahol azóta dolgozom. Igazgatóként talán előnyömbre szolgál, hogy ismerem Nógrádot, a helyi lehetőségeket, igényeket, hiszen Salgótarjánban születtem, majd több mint 38 évig éltem a közeli Mátranovákon, mondhatni „tősgyökeres” nógrádi vagyok. Az általános iskola után Bátorterenyén, a Váci Mihály Gimnáziumban tanultam tovább, ott is érettségiztem. Csalódással éltem meg, amikor a középiskola után nem vettem fel arra a főiskolára, ahol tanulni szerettem volna. Utólag azonban úgy látom, az az esztendő nem telt el hiába: a Mátraterenyei Napköziotthonos Óvodában kezdtem dolgozni képesítés nélküli óvónőként, és a tapasztalat, amit ebben az időszakban szereztem, később nagyon hasznosnak bizonyult. Most ugyanis egy-egy TÁMOP-pályázat megírásában, a program lebonyolításában, a gyerekekkel való együttműködésben előnyt jelent, hogy ismerem a legkisebekkel való bánásmód praktikáit. A munka mellett „gőzerővel” készültem a felvételire, amely a következő esztendőben sikerült is. Ekkor nyertem felvételt az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Budapesti Kihelyezett Tagozatára. Így lettem okleveles könyvtáros és pedagógia szakos általános iskolai tanár. A következő munkahelyemen már a hivatásomat gyakorolhattam, a Nógrádi Szénbányák Művelődési Otthona Könyvtárában izlelgettem és szerettem meg nagyon a könyvtáros szakmát. Akkor úgy éreztem, megnyílik előttem egy új világ: nagyon boldoggá tett az a tudat, hogy a könyvek, dokumentumok által ismereteim, tudásom egyre biztosabbá vált, határozottabban igazodtam el az élet minden területén. Később fájó szívvel váltam meg a bányász művelődési háztól, hiszen egy gyönyörű, impozáns épülete volt a városnak, a környékbeliek szívesen használták a könyvtárat. Ma, amikor elmegyek az épület előtt, és látom annak lepusztult állapotát, kihasználatlanságát, szomorú vagyok.

Az elmúlt két évtizedben nagyon sok változás történt, különböző munkakörökben volt lehetőségem tapasztalatot szerezni, kipróbálni magam. Mostanra már elmondhatom, hogy nemcsak tanulom, de tanítom is a szakmát. Az intézményünkben szakmai gyakorlatukat töltő főiskolai, egyetemi hallgatóknak éveken át voltam gyakorlatvezetője, illetve a könyvtár által szervezett könyvtáros asszisztens tanfolyamon is éveken át tanítottam. Talán ez is hozzájárult ahhoz (bár minden bizonynyal alkati adottság is), hogy nagyon fontosnak éreztem a folyamatos tanulást, az önképzést. Mindig is megvolt bennem a vágy arra, hogy lépést tartsak a világgal, befogadó legyek az újra. Az életkorom ugyan már négyessel kezdődik, de ennek ellenére a tudás iránti belső késztetésem még mindig megvan. Ennek köszönhető, hogy 1999-ben (már felnőtt fejjel) ismét beültem az iskolapadba, és az Eötvös Lőránt Tudományegyetemen bölcsészhallgató lettem, könyvtár-informatikai menedzser diplomát kaptam. Ami rendkívül fontos számomra, hogy ezekben az években egy menedzserszemléletet sajátítottam el, ami arról (is) szól, hogy semmit sem szabad feladni, merészen és bátran kell a változásokat fogadni.

Az elmúlt esztendőben elvégeztem a vezetőképzőt, idén pedig európai uniós pályázatró tanfolyamon és angol nyelvi képzésen vettem részt, folyamatosan igyekszem gazdagítani, megújítani a tudásomat.

- *A megújulásra való képesség a BBMKKI-t is jellemzi.*

- Hosszú távú célom olyan dinamikusan fejlődő, innovatív intézmény kialakítása, amely képes a felhasználói igények követésére, kielégítésére, minőségi szolgáltatási rendszerével elébe megy a változásoknak, rugalmasan képes feladatait el látni. A könyvtár feladatrendszere, szolgáltatásai jelenleg is túlmutatnak az épület falain, és a visszajelzések szerint egyre inkább látványos és fontos szereplőjévé válik Nógrád megye, Salgótarján kulturális életének. Úgy ítélem meg, könyvtárunknak, mint kultúrákövetítő intézménynek nagy szerepe lehet abban, hogy megyénkről pozitív kép alakulhasson ki határainkon belül és azon túl is. Aktívan részt kívánunk vállalni minden olyan kezdeményezésben, amely elősegítheti Nógrád megye értékeinek megismertetését és terjesztését, hiszen ha Nógrád gazdag és sikeres, akkor a könyvtárunk is az.

Úgy hiszem, rendelkezünk olyan lehetőségekkel, módszerekkel a kulturális értékek felkutatásában, feltárásában és közvetítésében, amelyek komoly eredményeket hozhatnak szűkebb hazánknak. Más könyvtárakkal, egyéb közgyűjteményekkel együttműködő, kapcsolatépítő munkánkat hosszú évek eredményei igazolják vissza. A sikeres tevékenységet meggyőzően bizonyítja az a tény, hogy ma már Nógrád megye közel 60 településén van jelen könyvtárunk, a mozgókönyvtári rendszer révén. Ezt a programot a községi könyvtárak működési feltételeinek javítására, a dokumentumokkal való mind teljesebb ellátására dolgoztuk ki. Ez tulajdonképpen egy „vetésforgóban” működő kölcsönzési rendszert jelent, amely figyelembe veszi az egyes települések olvasóinak igényeit, emellett módszertani tanácsadó rendszerünk is segíti a nógrádi településeket. A továbbiakban hatókörünket szeretnénk bővíteni, szeretnénk segítségére lenni mindazoknak a kistelepüléseknek, amelyek könyvtáraik megtartásával és fejlesztésével voksolnak a tudás és a kultúra mellett.

- *Ahogy két éve a megyei könyvtár is voksolt.*

- A 2009-es esztendő nehéz év volt számomra. Nagyon sok kritika, vád ért azért, hogy partneri kezet nyújtottam az együttműködő városi és megyei önkormányzat-

nak, amikor a racionalizálás és költségtakarékosság mentén, területi elvonásról döntöttek. Úgy gondoltam, és így gondolom ma is, hogy bár a területi veszteség mindig fájdalmas, de ha a változás elkerülhetetlen, és az addigi értékek megőrzésével, a megkezdett, jól működő folyamatok továbbvitelével történik (és nem okoz szakmai kárt), nem szabad, hogy rossz érzéseket váltson ki, a feltételekhez alkalmazkodni kell, ha tovább akarunk lépni. Valamennyi területveszteségünk ellenére vallom azt, hogy a BBMKKI meg tudott maradni korszerű, megújuló, magas szakmai elvárásoknak megfelelő intézményként, sőt sok szempontból emelni tudta a színvonalat, amelyet elődeim megteremtettek. Erre jó példát jelentenek megújuló hagyományos és hagyományteremtő rendezvényeink is, amelyeket a résztvevők (olvasók, pedagógusok, szülők, tehát a célcsoport) javaslatai alapján alakítunk ki. Hosszadalmas lenne felsorolni valamennyi kezdeményezésünket, de fontos hangsúlyozni, hogy az óvodásoktól a szépkorúakig igyekszünk minden korosztály igényeit a legmesszebbmenőkig kielégíteni, nemcsak a könyv-, folyóirat-, hangzóanyag- és mozgóképkínálatunkkal, hanem az olvasást kísérő populáris és szakmai programjainkkal is. A klasszikus könyvtári órák mellett rendhagyó, modern szemléletű olvasásnépszerűsítő események is helyet kapnak nálunk. Nemrég került sor a *Lázár Ervin éjszakája* című gyerekprogramra, amely keretében a gyerekek vették birtokba a könyvtárat egy éjszakára, és szórakozva ismerhették meg Lázár Ervin műveit, illusztrációkat rajzoltak, verseket írtak a mesékhez.

A számítástechnika rohamos elterjedésével nyilvánvalóan olyan kihívásokhoz is igazodnunk kell, amik az információszerzés új útjait nyitják meg előttünk. Az emberek (sajnos) inkább jól informáltak szeretnek lenni, mintsem olvasottak. Könyvtárunknak erre a kihívásra is reagálni kell. A könyvtárhasználók újabb és újabb információszerző csatornákat várnak el tőlünk, ezért a jövőben egyre hangsúlyosabb szerephez jutnak majd az otthonról is elérhető szolgáltatásaink. De el kell fogadnunk az olvasás szokásainak változását is, például azt, hogy a helyben olvasás intézménye egyre inkább háttérbe szorul, és nagyobb arányban kell biztosítanunk például kölcsönözhető folyóiratokat is az otthon olvasható könyvek mellett. A hagyományos formákat felváltották korszerűbb, olvasóbarát megoldások, amit mindenki nagyon szívesen fogad.

A közművelődési feladatok sokfélesége és sokszínűsége ugyancsak jól illeszkedett be könyvtári rendszerünkbe. A megyei és a megyehatárokon túl is kitekintő projektjeink számos esetben hoztak érdemeket, elismeréseket intézményünknek. A Nemzetközi Folklórfesztivál és más kulturális rendezvények, a nemzetiségi hagyományok ápolását segítő módszertani munka, az amatőr művészeti mozgalom szakmai segítése, az országos felmenő rendszerű művészeti bemutatók folyamatos megrendezése, a képzőművészeti szabadegyetem, a kistérségi és közösségfejlesztő programok, a módszertani továbbképzések és szakmai napok, mind jeles példái annak, hogy a jövőben is meg kell őrizni a könyvtári és közművelődési együttműködés jelenlegi formáit.

A fejlesztések, programok megvalósításában segítenek sikeres pályázataink is, amelyek jelzik, hogy az intézményben a kollektíva összeszokott, jó kis csapatként működik.

- Hatalmas felelősség, nagy feladat egy ilyen intézmény vezetése.

- Igen, de teljesíthető. A sikeres intézmény irányításának és fenntartásának a kulcsa szerintem az, hogy felismerjük a lehetőségeket, legyünk tisztában a hátrányainkkal. Nézzünk szembe a veszélyekkel, de építsünk az erősségeinkre.

Egyébként, talán furcsa, amit most mondok, de számomra sokkal könnyebben elviselhető a mindennapok nehézsége, ha a könyvekből, a tanulásból merítek. Az olvasás szerepét, mindenhatóságát, divattól való függetlenségét talán nem kell indokolnom. Mégis, amikor olyan helyzetbe kerülök, hogy harcolnom kell a könyvért, a könyvtárért - és sajnos mostanság egyre többször van ilyen -, eszembe jut, hogy a könyv olyan éltető elem, örömforrás, mint a tiszta víz. Ami az embernek lételeme. Volt, hogy a tiszta forrás vizét használta táplálékul, volt, hogy vezetékes formában alkalmazta céljaira, volt, hogy ízesítette, színezte, de mindig életének, mindennapjainak része volt. Ezzel csupán azt szeretném érzékeltetni, hogy a könyv, akár kézzel írott, akár nyomtatott papír, akár elektronikus formát is ölt, mindig is része lesz az ember életének. Nagyon kevés olyan ember van, akinek édesanyja ne olvasott volna mesét, tanulmányaihoz ne használt volna könyvet, vagy ne vett volna kezébe újságot. A könyvek szerepének változásáról lehet beszélni, de annak örök létét nem lehet megkérdőjelezni. Az én értékrendemben a könyvtár, a könyv is ilyen éltető víz. Része a hétköznapijaimnak. A Dalai Láma bölcsessége, a világról alkotott nézete mindig, minden helyzetben tud adni számomra útravalót. Már a *Füveskönyve*, a *Holt költők Társasága* című film örök visszatérési pont. Ezért sem értem azokat az embereket, akik az Internet, a közösségi oldalak mindenhatóságát emlegetik. Talán sokak körében nem népszerű a magatartásom, hogy nem vagyok egyetlen közösségi oldalnak sem tagja. Lehet ezt maradiságnak is nevezni, de számomra ezek a fórumok nem jelentenek olyan lehetőséget, amit előbbre helyeznék, mint a személyes találkozást szeretteimmel, barátaimmal.

- Ezek szerint meghatározó az életében a személyes szféra, a családi háttér?

- Nagyon. Szerencsés ember vagyok, hiszen a szüleim sok évig tartó védőhálója mellett a családom mindig támogatott céljaim elérésében. Életem egyik gyöngyszeme Nóra lányom, aki - és erre nagyon büszke vagyok - sok mindenben hasonlít rám, úgy érzem, sikerült átadnom azokat az élettapasztalatokat, azt az értékrendet, amit a sajátomnak vallok, és amely szükséges ahhoz, hogy sikeres és boldog életet éljen a későbbiekben. Ez nagyon fontos, mert most lép ki az életbe: idén érettségizett, és szeptembertől az ELTE Társadalomtudományi Karának hallgatója lesz. Új örömeik és kihívások tehát várnak rám - a munkában és a családi körben egyaránt.

